Kedden. 72. Szám. Május 19-kén, 1857.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőségi szállás külső szénutcza Sikóház, 36 számnál.

Előfizethetni Kolozsvártt Stein János úr középutczai könyvkereskedésében, valamint a szerkesztőségnél; vidékről minden postahivatalnál. Előfizetési díj félévre 6 pf. évnegyedre 3 pf.

Hirdetések 10 p. kr. beigtatási bélyeg díj, s minden négyhasábos egy sor után 4 p. kr-nak Stein középutczai kereskedésébe beküldése mellett kiadatnak.

Közlemény az erdélyi muzeum-egyleti ajánlatok iránt.

291

XXXVI.

1468.	Kézdi-szent-lelki Kozma Gábor ur 500 pfrt urb. pap és egy 1456-ban költ nemeslevelet (Becz Jakab nevére).	
1469.	Dr. Lészainé, szül. Klitsovai Zsuzsána	100 pfrt.
1470.	Medgyes Ferencz, ügyvéd ur. . . .	100 „
1471.	Sándor Gergely ur	100 „
1472.	B. Bánffy Dénes ur	100 „
1473.	A szászvárosi mükedvelő társaság ajánl készpénzt.	120 „
1474.	Nagy Sándor ur	100 „
1475.	Szkálla József ur tizenkét dr. ezüst érmet és négy r. r. tiz évig évenként	20 „
1476.	Buzgó László ur két rendes r. . . .	10 „
1477.	Dr. Szabó István ur két r. r. . . .	10 „
1478.	Kispál Albert ur egy r. r.	5 „
1479.	Róth Louisa k. a. két oklevelet.	
1 80.	Veres György ur három dr. érczet és egy Apafi korabeli pénzdarabot.	
1481.	Tatarczi Spiridon 3 ezüst, egy réz érmet és egy régi czüst kalánt.	
1482.	Rákosi János ur egyszer mind. . . .	5 „
1483.	Forray István ur egyszer mind. . .	10 „
1484.	Szigethi Sámuel ur egyszer mind. . .	10 „
1485.	Schenk József ur egyszer mindenkorra	40 „
1486	Csürös András ur egyszer mind. . .	20 „
	államkőt.	
1487.	Simon Gergely ur egyszer mind. . .	5 „
1188.	Bányai Lajos ur egyszer mindenkorra .	2 „
1489.	Tóásó István ur egyszer mindenkorra .	3 „
1490.	Deák Zsigmond ur egyszer mind. . .	20 „
1491	Gombos György ur egyszer mind. .	20 „
1 92.	B. Bánffy János egyszer mind. . . .	5 „
1493.	Borsos József ur egyszer mind. . . .	10 „
1494.	Gönczi Endre egyszer mindenkorra .	5 „
1495.	Kis Albert ur egy rendes részvényt .	5 „
1496.	Issekucz János ur egy rendes részv .	5 „
1497.	Szögyény Zsigmond ur egy r. r. . .	5 „
1498.	Müller Dániel ur egyszer mind. . .	5 „
1499.	Hosszu Farkas ur 9 dr. görög és 2 római érmet és egyszer mindenkorra	5 „
1500.	Urbanecz Ferencz ur egy r. r. . . .	5 „
1501.	Bodor Ferencz ur egy 1600-beli kardot és egyszer mindenkorra	5 „
1502.	Schalmási Károly ur 4 római ezüst érmet.	
1503.	Pap István ur egyszer mindenkorra .	20 „
1501	Dr. Tóth egy rendes részvényt . . .	5 „

(Folyt. követk.)

NE BÁNTSD — — — !

(h.) A birodalmi főváros egyik legtekintélyesb lapja, a „Wanderer“ hasábjairól átveszszük a következő czikket:

„Közelebbről megjelent Dr. Berghaus „Was man von der Erde weisz stb.“ czímü munkájának hatodik füzete, melynek 156 dik lapján szerző igy ir: „II. József egykor kimondotta a magyar rendeknek: „Én a német birodalom császára vagyok, minélfogva a többi államok, melyek birtokomban vannak, csak tartományok, az egész birodalommal összefüggésben egy testet képezők, melynek feje én vagyok. Ha a magyar királyság birtokaim legelsőbbike és legfontosbika lenne, annak nyelvét tenném országaim uralkodó nyelvévé, de igy a dolog másként áll.“

„E szavakban — ugymond Berghaus — nagy része rejlik a Habsburg-ház politikai bölcseségének, melynek feladata eröteljes karral vinni előre a németség (Deutschthum) jobb szárnyán a lobogót az ujabbkori panslavismus ellen. De a pályát, melyen II. József oly bátran indult, utódai elhagyták, s teremtő kezének müve nem talált folytatóra; a finn és szláv eredetü népek **csöndes, zajtalan germanizálása**, s egy ebből származható szellemileg szabadabb, emelkedettebb erkölcsiség terjesztése helyett, a Habsburgok egy félszázadon át mind csak több-több engedményt nyujtának ama **jövevényeknek** Európában, ama **maroknyi daczos népnek az urali és sziberiai pusztákról**, a mely magyar nemzetnek adja ki magát. Ennek következései szemünk előtt folytak le 1848 és 1849-ben. A german elem az ausztriai birodalomban örvény szélén állott, s vele együtt 18 millió szláv és 5 millió ugrótatár eredetü magyarra nézve a müvelődés elve (das bildende Princip) is.“

„Nem szükség éppen magyarnak vagy szlávnak lenni, hogy az ember Dr. Berghaus ezen szavait a legnagyobb mértékben roszallja. Minden állampolgárban szánalmat fog ébreszteni azon elfogultság, tudatlanság és könnyelmüség, mely ama szavakban nyilatkozott. Honnan vesz magának oly ember, a ki ily gyarlóságot árul el, bátorságot arra, hogy firkájának oly fennhéjázó czimet adjon: „Was man von der Erde weisz“? Vagy ez lenne sommája a german ismereteknek Ausztria és belviszonyairól? Hiszen Berghaus szerint, a ki tudományosságát a german összes tudományossággal identizálja, II. Lipót, I. Ferecz, V. Ferdinánd, a szolgálatban elaggott államminiszter Metternich, a Magyarország által nagyrabecsült és hosszasan gyászolt nádor József főherczeg, csak kontárok voltak a politikában; ők félreértették „a Habsburg-ház politikai bölcseségét,“ sőt magok idézték elő az 1848-diki forradalmat! A „Habsburgház politikájá“-nak egyedüli czélja, Dr. Berghaus szerint, a finn és szláveredetü népek csöndes, zajtalan germanizálása, — természetes, hogy csupán „a keletre szivárgó németség“ érdekében. Hanem egy valóban hatalmas, szerves-ép Ausztria a különféle néptörzsök és sajátságaik megsemmisitése alapján bizony soha se lesz alkotható; az erőszakosan kivitt elvont egység nem életerős organismus, csak általános elgyöngités! — „A maroknyi, daczos nép, az urali és sziberiai puszták fiai“ tehát, a kik „magyar nemzetnek adják ki magukat,“ Berghaus ur szerint, nem birnak semmi joggal, az 5 millió magyar csak „Fremdling“ Uj-Európa földén, s egyedül teljes kiirtatásra kell készen lennie! Először is némely historiai és ethnographiai kérdéseket intézhetnénk Berghaus urhoz, például: vajjon a németek autochthonok-e Európában, s nem ép annyira „jövevények-e Uj-Európa földén,“ mint a magyarok? A finnek nem jelentek-e meg Európában még a németek előtt? stb. De hagyjuk e kérdéseket.

„Berghaus ur, mint látszik, az ausztriai birodalom „finn és szláv eredetü népet szellemileg szabadabb, emelkedettebb erkölcsiség“ elibe akarja vinni, s erre eszközül a „csöndes; zajtalan germanisalást“ más szóval: a nevezett népek csöndes, zajtalan, szellemi megsemmisitését ajánlja.

„De a szellemileg megsemmisitett nép szellemileg szabadabb, emelkedettebb lesz-e, mint az önmagából fejlődő nép? Ugyan mi ez a szellemileg szabadabb, emelkedettebb erkölcsiség (vagy müveltség, vagy közérzület, vagy tudja, Isten mit ért B. ur a „Gesittung“ alatt itt! ha az az egyéniség megsemmisitését kivánja, sőt föltételezi? Vagy hát csakugyan egyedül a germanisalásban fekszik a müvelődés elve? S a 18 millió szláv és 5 (vagy helyesebben 6—7 millió) magyar, kikhez még körülbelől 8 millió román (olaszok és oláhok) számitandók, a mi együtt egy 31 milliós összegecskére rug, ne lenne-e egyébre jogosulva az ausztriai birodalomban, mint arra, hogy „csöndesen, zajtalanúl“ germanisáltassék? Nem annyi-e ez, mint a m. kormányt czélzataiban gyanusitni, ha politikájának czéljául valaki azon népek lassankénti megsemmisitését nevezi, melyek az alattvalók többségét képviselik? Mi értelmet adjunk itt aztán azon dicséretnek, melyet Berghaus ur „a fiatalon-fris hadvezérnek, Ausztria harmadik császárának“ juttat?

BÁLINTITT.

Történeti beszély,

Halmágyi Sándortól.

(Folytatás.*)

Ujlaki Nagy Bálint alig hasonlitott valamiben fegyvertársához Termete, arczvonásai, lelke egészen más természetüek voltak. Ő zömök, barna férfiu vala, életének legszebb korában, feltünőleg élénk tekintetü fekete szemekkel, nem egészen szabályos, de elég ajánló, sőt megnyerő arczvonásokkal; ajkait szép, hollószárny-alaku bajusz födte, melylyel amaz nem dicsekhetett; arczkifejezése nyilt, vidám, gondtalan, mint a kinek kedélyét se a multra visszamerengés, vagy talán éppen nem kedves emlékek, se a kétes jövő gondjai nem zavarhatják s igy azon helyzetbe, a melyet a jelen nyujt, mindig természetes könnyüséggel beletalálja magát Ő nemcsak egy pontosan fizető, hatalmas királyt szolgált, mint Konrád, a ki különben némi lelkesüléssel is ragaszkodott ez Európában akkor legtekintélyesebb koronás főhez. Ujlaki Bálint harczvágyát, hősi föllángolását egy virágzó nemzetteli vérrokonság, egy nagy haza szeretete és fényes családi név birásának öntudata élesztő Annak a hires Ujlaki Györgynek volt ő fia, ki a Lajtánál ama kemény természetü, az itéletben sanyaru és kegyetlen, a harczban bátor és vidám ausztriai Fridrik herczeggel kettős viadalban küzdött s elbizakodott kihivóját vérbe köpülvén és lováról ledöntvén, megölte, miáltal a német sergektől megnyomott magyar hadakat véletlen győzelemre vezette, királyának (IV. Bélának) dicsőséget s hazájának három elfoglalt vármegyét szerzett vissza. Ekkor kapta jutalmul az Ujlaki-család a szentgyörgyi kastélyt és uradalmat a Maros-Körös között, s emlékezetnek okáért a „Nagy“ vezeték nevet.

Ujlaki Nagy Bálint tehát, bár egy ideig Wolfhárdnak, mig az másodvezérkedett, mig alárendeltje is volt, ha nem is nagyobban, de okvetetlen állott akkora tekintetben a fekete zászló harczosainál, mint ez utóbbi, a ki nagyon ragaszkodott ugyan önkénteseivel a király palástjához, de végre is nem volt több egy becsületes kalandornál.

Már négy év óta folyt a mindegyre megujuló harcz az olasz földön, s a közös veszély perczei és a békés órák élményei, leginkább pedig a személyes tulajdonok a két harczfit lelki-testi barátokká tevék. Bizonyára sok tekintetben ellenkezett természetük; de az ezeres kapitány nem becsülte kevesebbre a rajnaparti kalandort, mint ez ötet. Mindketten birtak olyan lelki vonásokkal, melyek durvább hősi korban is szükségesek voltak a bátorság mellett, hogy két férfiu közt baráti viszony szövődjék.

Ők tehát baráti vonzalommal keresték egymás társaságát, s nem egyszer történt, hogy — mint ez emlitett éjen is — egyik vagy másiknak sátrában borozgattak, Konrád rendesen andalogva, Bálint vidám kedvcsapongással.

Ez éjjel szokatlan komor, elmerült és hallgatag volt a német lovag.

— Igyál, Wolfhárd! biztatá őt az ezeres kapitány Ugy ülsz ott, mint egy kárvallott görög; pedig nem azért jöttem ám ide, hogy még az én jó kedvemet is elrontsd. Az ördögbe is! vigan kell lenni. Négy hadnagy, sok olasz gróf, számtalan nemes, katonák és signorák, hallod komám? szép signorák estek fogságunkba. No... fel a kupával!

— A signorák egészségeért! viszonzá Walfhárd, komoran és lomhán nyulva az öblös edény után, melyet kelletlenül ajkaihoz emelt, s aztán — mintegy gyermekjátékból — egész megvetéssel egyszerre kihörpentett. — Egyébiránt — mondá lehangoltan — azt tartom, jobb lenne, ha nem örülnénk oly nagyon azoknak a foglyoknak. Ármányos, cselszövő nép ez. Még vesztünkre is lehetnek.

— A signorák talán... reád nézve, elhiszem, — ingerkedék Ujlaki. Majd elbocsátjuk őket Nápolyban.

— Átkozom a városát! mióta a Terra di Lavoro felé indultunk, mindig annak neve boszant.

— Hadd el, majd elfoglaljuk és más nevet adunk neki a te kedvedért. Minek akarod, hogy nevezzük?

— Az igéret városának, viszonzá a német lovag gúnyosan. Ez leginkább fog találni, mert királyod nehány hó óta pontatlanúl fizeti zsoldunkat; százötvenezer aranyunk van ben, s a vajda már tizedikszer biztatott avval, hogy majd a fővárosban kifizet.

— Eh! nem teszek három napot, s a fekete zászló Nápoly legmagasabb tornyán fog lengeni. Hej, még ott látunk ám szép asszonyokat!

— Szép dolog az, barátom! — felelé Wolfhárd; — de ha az első ostromnál vissza találnak verni, én nem tudom hogy nézek a nápolyi asszonyok szemébe.

— Csak ne légy olyan szégyenlős; már mi van abban, ha először visszavernek is?

(Folytatjuk.)

*) Lásd a Kolosv. Közl. 70-dik számát.

TERMÉSZETRAJZI CZIKKEK.

Mutatvány Erdély t. r. ismertetésének beveztéséből.*)

Tisztán jut eszembe, midőn kilencz éves koromban, mint a nagyenyedi tanoda egyik növendéke, lerovandó tanulmányaim napi feladványát, ki-kirándultam e város gyönyörü fekvésü temetőjébe, hol búcsút véve az aranykoszoruzott nap tündöklő végsugaraitól, gyakran fölmerült bennem azon vágy: láthatni ama vértengert, hová e tüzgömb napi kerengő fáradalma után éji nyugalmára lemerült Alig tölt el még kétszer kilencz év, midőn a sors különös szeszélyéből hajóm már az Oceán feltornyosult hullámait szeldelé s olykor-olykor a felbőszült vihar dühöngő rohama ellen küzdött. Vajmi jól esett gyermekkori ábrándjaimat, az éjnapegyen tájain valósulva láthatni, midőn a fénylő, sik tenger csak hirtelen rubinlángjával villámolt körültem, s e tüzmedencze fényébe mintegy megszégyenülve borult alá az alig csillámló nap.

Valójában lélekemelők az Oceán mélyében, kül- és felszinén koronként előtünedezni szokott jelenségek. A kedves Magyarhon téres rónáit, a délamerikai pompásaknak ez édes test-

*) E czikkek érdemes irója, egész Erdély természettani ismertetésén dolgozik, e nagy műnek, melynek befejezését évtized alatt reményli, bevezetéséből ezen mutatványt, s folytatva Borszék teljes ismertetését volt szives tárczánk számára megküldeni. Hisszük, hogy érdekes előadása szaktudósnak és irodalombarátnak, egyaránt kedves olvasmányt szolgáltat.

Szerk.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

„A lovagias és igazságszerető császár mindjárt trónraléptével kimondotta a kormánypálczája alatt élő népek egyenjoguságát—hogyan lehet most Berghaus ur oly gondatlan, hogy a felséges uralkodó szavait és igéreteit meghazudtolni akarja, midön perfide sophismakkal elvéül a „zajtalan germanisalást“ állitja? Nem annyi-e ez, mint gonosz indulatból felizgatni a szenvedélyeket, aláásni a népeknek uralkodójuk iránti bizalmát? ——

Ugyanazon ember, a ki a 156-dik lapon a szlávok- és magyaroknak a germanisaltatás jogán kivül egyebet semmit se ad, már a 158-dik lapon a következőket irja :

„Szép az, hogy most, miután az emberek mindenütt egyformává-tételének bolond eszméjével annyit törték magokat, lassanként ismét visszatérnek a régi bölcseséghez, mely a fajkülömbség tekintetbevételét tanitja, mert ez a különbség mégis csak mindig feltünik, daczára a régebben divatozott előkelő számba se vételnek, s daczára azon máznak, melyet civilisatiónk általán kiterjeszteni törekszik. Az, a mit nemzeti jellemnek nevezünk, ezen összes eredménye a törekvések és szokásoknak, melyek egy nép eszméleti modorát képezik, inkább végalapjában meg nem nevezhető okokon nyugszik, nem pedig olyakon, melyeket a bonczoló ethnograph és statisticus nyomozhatni hisz. Örökölt erények és bünökben oly erő fekszik, mely legalább is sok emberéleten át a külső viszonyok minden befolyásának ellentáll : a hajós a canadai tengeren még mindig testestől lelkestől franczia stb. Mindenesetre nagy az éghajlat, a társaság és az oktatás befolyása ; azonban e befolyásokat még erősebbek, t. i. a különböző néptörzsek örökölt hajlamai és hivatása győzik le stb.“

Mit tartsunk most egy emberről, a ki már a másik lapon magával ellenkezik, s elveit egészen megváltoztatja, a mit a szlávok és magyarok vagy más népekről beszél? Joggal mondhatjuk neki : hagyjon békét „a németség jobb szárnyának!“ Az ausztriai birodalom m. kormányának nincs szüksége tanácsaira ; jobban tudja az, minő erő fekszik a nemzeti jellemben, s nem fogja azt meg semmisitni akarni ; elég jól tudja azt is, hogy miféle jogot szereztek a magyarok Uj-Európa földén, s mint szolgáltak az ausztriai birodalomnak erös támaszául ép a „németség bal szárnya“ ellen. A m. kormány soha se fog hódolni bizonyos áhitozásoknak, melyek Magyarországból európai Californiát szeretnének csinálni, tele az emberiség söpredékivel, mint a melytől az amerikai California hemzseg ; e kormány nem feledi, hogy minő erő szendereg egy népben, melynek ezeréves historiája van, mig másfelől mennyire a repülő homok természetével birnak azon tömegek, melyeket a szél innen onnan hajt egy csoportba a világ minden szögéből!“

CSIK-SOMLYÓ JÖVŐJE.

Erdélyi kath. püspök ő nagyméltóságának egy nagy fontosságu főpásztori felhivását hozza a M. Futár közelebbi (119) száma. A legszentebb, a nevelés érdeke mellett egy meleg főpásztori szózat ez, mely egyszersmind azon kegyelet és méltányosság zamatját hordja magán a székely nemzet iránt, melyet e jóra való s a mult idők anyagi dicsőségében gazdag nemzettöredék, e harczos hiru közvetlen ivadéka Etele világhirü hunjainak, oly méltán kiérdemelt. Szivünkből idvezeljük azon sugallatot, mely egy középtanoda helyéül éppen és legelőbb Csik-Somlyót jelölte. Azon hegyi róna kerületében, melyet a Kárpátok mellékágazata egy kör-hegylánczozattal zár el s mintegy elszigetel a nyiltabb közlekedéstől, öszvesen 92,449 székely lakik, melynek kebli tanintézet hiányában az önkiképzés távol helyekre utazást, s igy a szegény nép által megbirhatlan áldozatokat követel. Az alább közlendő főpásztori szózat, fényes áldozati ajánlat kiséretében, e helyzeten ohajt—s bizvást reméljük—fog is segiteni. Felszólalás ez a néphez egy lelki atyától, ki a nép áldozatához képest sokszorozza áldozatát, annyi részvétet érdemelvén az, a mennyire saját érdeke mellett lelkesedni és áldozni tud; örömre lelkesit minket e főpásztori iratban még az is, hogy sorai közt Háromszéknek is remény nyujtatik egy tanintézethez, melyet a Székelföld e legdúsabb s legbájlóbb vidéke eddig nagy sajnálatra nélkülözött.

De a főpásztori felhivás melegebben s avatottabban szól, mint mink szólhatunk; álljon tehát az szórul-szóra lapunk hasábjain :

D. a. J. Kr.! $\frac{1550}{1857}$.

LAJOS,

Isten s az apostoli sz. szék kegyelméből erdélyi püspök. cs. k. valóságos belső titkos tanácsos, egri főegyházi olvasó-kanonok, cs. k. tiszteletbeli udvari káplán, arany-érdemkeresztes, a szent hit-tudomány tudora, s a t.

Székely földi kedves kath. hiveimnek üdvözlet és áldás az Urban!

Főpásztori szivem szeretetének teljéből akarok hozzátok szólani oly ügyben, melynek létesitése a katholikus székely nép boldogabb jövőjének egyik fő eszközlője leend.

Kevés szóval adandom elő, a mit mondani akarok. Mert nektek, Krisztusban szeretett hiveim! kik ősi dicsőségtek magasztos érzetétől lelkesülve gyermekeitek nevelését, s ez által nemzetetek szellemi emelkedését eszközölni mindenkor ritka buzgósággal igyekeztek, elégségesnek tartom kijelelni az útat, mely jövendő jobbléteteknek biztositására vezet, a végre, hogy az éretlek tenni és áldozni kész Főpásztorotoknak szándékát közakarattal felkaroljátok, és áldozataitok által dicsőségesen életbe léptessétek.

Hajdan a harczmezőn jeleskedtetek, s tudom őseitekhez méltók leendetek, ha a felséges apostoli Fejedelem hü vitézségteket a legmagasb trón és a haza védelmére igénybe veendi. De tinérdeketek és a kedves hon java, becsülete mást is vár töletek. A székely népnek, ha az egyházi és állami közhivatalokban nevének régi dicsőségét méltán hordozó fiakat, hü és okszerüleg munkás honpolgárokat, és egy vallásosságában boldog nemzedéket nevelni akar, az egyház által táplált és szentesitett tudományosság és miveltség mezején is jeleskednie kell. Ezt saját kebelében felállitandó, korunk igényeinek teljesen megfelelő tanintézetek által érendi el. Ily intézetek volnának :

1. egy a mostaniaknál tökéletesebben fölszervezett nyolcz osztályu teljes középtanoda ;

2. egy jól elrendezett oskola-tanitói képezde ; és

3. egy a képezdével szoros kapcsolatban álló négy osztályu elemi oskola.

Szüksége van a katholikus székely népnek egy nyolcz osztályu középtanodára, mely tökéletes szervezése által a magas kormány és az egyház minden igényeinek megfeleljen, magának egy nyilvános tanintézet jellemét és jogait biztositsa, a kath. székely ifjuságot az állami hivatalokra kellőleg előkészitse, az erdélyi papságra és szerzetes rendekbe való felvételre kiképezze, és igy a székely nép előmenetelét és boldogulását könnyitse.

Szükségtek van oskola-tanitói képezdére. Népnevelést hallotok, kedves fiaim! mindenfelől hangoztatni. Ez volt az egyháznak ősrégi ohajtása és törekvése. Forrón ohajtjátok azt bizonyára magatok is. De a népnevelésnek tényezői a tanitók, kiknek hogy tanithassanak, tanulniok, hogy másokat képezhessenek, képeztetniök kell. A tanitók kiképeztetését az eddigi harangozói és tanitósegédi rendszer által, mikint tapasztalásból tudjátok, kellőleg elérni nem lehet. Segiteni kell a dolgon ; segitve lesz pedig az oskola-tanitói képezde által, melynek mielőbbi felállitását, irántatok való atyai gondoskodásából maga a cs. k. magas kormány is ujabb időkben ajánlotta.

Szükségtek van egy a képezdével kapcsolatban álló négy osztályu elemi oskolára, melyben a képezdei tanulók gyakorlatilag is tanulhassák a helyes oktatás rendszerét, és melyben gyermekeitek a középtanodai tanulmányokra kellőleg előkészittessenek. Ha szerencsésen müködő felgymnasiumot és képezdét ohajtunk, a jól rendezett elemi oskolát nélkülözni nem lehet. Mert ez amazoknak alapja. Alap nélkül pedig épiteni nem lehet.

A hely iránt, hol ezen intézeteket felállitani legczélirányosabb, csak egy vélemény uralkodhatik azok szivében, kik nem helyi és magánérdeket, hanem az összes katholikus székely nép boldogulását szokták szemök előtt tartani. Én e végre Csik-Somlyót jelelem ki :

1. Mivel az erdélyi katholikus egyház ezen classikus földjéhez a székely nép vallásos emlékezeteinek legszebbjei kötvék, — mivel e hely, hol atyáitok és utódaik a boldogságos szent Szüznek édesanyai pártfogását különös módon tapasztalták, legalkalmasabb a katholikus érzelmeknek növelésére és szilárditására.

2. Mivel Somlyó a több mint nyolczvan ezer katholikus lelket számláló Gyergyó és Csik-Kászonnak, valamint felső Háromszék, Sepsi-Miklósvár és Udvarhelynek mintegy középpontját képezi, hová szegényebb szülők is könnyebben küldhetik gyermekeiket, hol ma is a négy gymnasialis osztály több növendéket számlál, mint bár mely más középtanodánknak mind a nyolcz osztálya.

3. Mivel az oskolatanitói képezdére nézve sem lehetne Somlyónál akár vallási, akár helyfekvési tekintetben alkalmasabb helyet kijelelni.

4. Mivel a köztetek mindenütt, hol főpásztori utaimban megfordultam, hangosan nyilvánuló közvélemény is Somlyót a fennirt czélokra legalkalmasabbnak itélte.

Ohajtom, Krisztusban szeretett hiveim! hogy a hely iránt köztetek féltékenység és szakadozottság ne uralkodjék. Egyforma szeretettel ölellek mindnyájatokat. Egyforma közelségben állotok szivemhez, bár mily részében is lakjatok a Székelyföldnek. Csak összpontositani akarlak egy—mindnyájatokat egyformán érdeklő szent ügyben, nehogy szétszórva és kicsinységekben elpazarolva erő-

---

véreit, oly jól esett a tenger végtelen, sik terében eszményileg fellalálnom Amott a tuzok, ott a nyarga szalagázik, itt a kis procellaria pelagica, a hajók ez örökös kiséröje, villan el az Oceán aquamarin szine fölött, s néha bágyadtan a hullámra száll azon magát kinyugvandó. Amazok sivatagain homokfelleget áraszt el a vihar az egész láthatárra—ki ne ismerné a csillámos homokeséit? — Itt pedig egész vizgömböket bombaként lök fel magasra, hol az egyes cseppeket is miriád részekre zilálva alkotja az Oceán láthatlan harmatesőit. Néha a tenger hullámait roppant karéjokká gyürüztető vad orkán uszó palotánkkal valódi keringőt tánczola. Nyugottan nézém a fedélzeten e féktelen elemeknek siv tó rivalgásokban kitörő, egymással küzdelmeit, mig alant a hajószobákban az utazók százai térdre borultan, jajveszéklések közt reltegék a halált; mind ok nélkül, gondolámmagamban, a természet örök rendje nem figyel nyomorult halandók bajaira, a passatszelek tornadóit vagy az Oceán ömléseit egy földi hatalom se vezényelheti kénye szerint; mióta földünk az ösmindenség gőzköréből kifejlődött, semmi külbefolyás nem érvényesitheti többé magát.

Nehezen mutathat fel egy tájkép a száraz földgömbön oly sötétkomor s egyszersmind oly ragyogó szinvegyületet, mint a minőt ez óriás vizmedencze szeszélyesen itt-ott előtüntet, mikor a száguldó elemek által felkorbácsolva hegyekké meredez, vagy pedig midön sima tükrében a szikrázó nap és kaczér hold önmagával szépeleg. E szinezet utánzását a természet a müvészettől talán örökre megtagadta Európa legkitünőbb képcsarnokai se birnak egyetlen természethü tengeri tájképpel nem partmelléki (littoral) képmást értek én itt, hanem azon magasztos látkört, midőn a tengerészt az ég boltozata buvárharangként fedi. Én csak azon bámulok, hogy ama festész, ki e czélból az Oceánt különböző égöv alatt összehajózta, s e varázslüneménynek egész sorozatát láthatá, hogy meri azok utánzása végett ecsetét vásznára emelni. E magasztos tüneményeknek nem szinezetét akarom felmutatni, mivel azok láthatásáért olvasóim a tenger határa lennének utasitandók; hanem a természet buvár eszközeivel kivánom az Oceán történelmét ecsetelni, mely egykoron hazánkat tökéletesen beboritván, fötényező volt Erdély területe külmiéjének mostani átalakitásában. Erdőkoszoruzta halmaink, épp ugy mint fövénydús völgyeink, a hajdani Oceán más elemekkeli küzdésének végeredménye. Minden talpalatlnyi föld, melyet honunk tércin a földész ekéje felhasit s minden legkisebb göröngye hegyeinknek, mit borászat érdekében a gazda kapája felporhanyit, a nagy világtenger egykori lerakodásának szüleménye levén, hazánk egész hullámos területének viz általi képződése kétségéről ma már többé szó se lehet.

A természettanokbani haladásnak ezen dicső korszakában a kémlő buvárlat már áthatolt magának a térnek és időnek végtelenségein is, s az örökkévalósággal határos távolban fedezett fel uj világokat, melyeknek teremtése s alakulása csak most kezdődik, s hová a perczenként negyedfél millió mérföldet szágul dó villany is csak harmincz ezer milliádok alatt juthatna el. Naprendszerünk egyik bolygójának szilárd égi testekké még most alakuló gözgyürüből kileste magának az egész világegyetemnek fejlődése törvényeit. A közel bolyongó holdnak már halmait és völgyeit is megmérte, s áthatolván a föld különböző rétegein, felfedezte azon parányi habarcz és ázalékfélgeket, melyek myriádjaiból annyi szirteink alkotvák — szóval az égnek és földnek csodáit, mint a felfegyverzett vizsga szem remek vivmányait, szemünk elébe terelé. Nem lesz tehát érdektelen, ha a földi vizegyetemnek eredetére is futólagosan visszapillantunk, s annak koronkénti átalakulását az évezredek századain keresztül egészen a jelenkorig legalább egy könnyüded körrajzban kiemeljük.

Minden müvelt olvasó előtt eléggé ismeretes lesz földgömbünk amaz általános szerkezete, hogy felszinén a szélességi fok különbsége nélkül több száz tűzhegyekkel bir, a földsark melletti jégtorlaszok között éppen ugy, mint az egyenlitőnek pálmaérdei felett, s látszólag minden rend nélkül vannak rajta szétszórva, de a tudomány által mégis tömeg- és sorvulkánokra osztályozvák. Nagy része e tüzhányóknak szunyadoz ugyan, de néha-néha a gyomrukba beszivárgott s gőzzé vált viznek feszerejétől háboritva — vagy pedig izzó bensőjöknek a szüntelen fejlődő szénsavgáz nyomásából okozott hullámzásai által izgatva, földet dúló rengésekben adják tudtára ébredésöket a föld különböző népeinek. A földtest ezen most említett szellentyüin kiromlő izzóntüzes folyadékból világosan lehet annak olvadt méhére következtetni — sőt azon kisérleteken alapult tényből, hogy a föld alatt minden 100 lábnyi mélységre a hömérő körülbelül egy-egy Celsius-fokot hág, azt is ki lehete számitani, hogy 5 mértföldnyi mélységre a láva már folyó, 10 mértföldnyire pedig minden általunk ismert szirtkőzetek megömlenek. Hogyha már meggondoljuk, hogy minden ily kiömlő lávaroham, sőt minden kis meleg forrás, mely lábainknál felbuzog, egy bizonyos mennyiségü höségtől fosztja meg földünket; önkéntelen felvillan azon kérdés: honnan egészíti ki elvesztett melegét? Felelet: sehonnan, s ennek kimaradhatlan következménye a föld szünteleni h lése. Tehát kétségen kivül valaha forróbb is volt. Sőt ha ilyszerü egybevetésekkel az ürnek és időnek viszonylagos kezdetére visszalelé megyünk, világosan kitünik, hogy földünk egykoron egészen izzónfolyós lágy gömb volt, s minden most rajta találtató viztömeg, utolsó elemeire feloszolva mindadd g éleny és köneny alakjában lebegett, mig a legalább 50 foknyi hideget tartalmazó mindenség végtelen üre izzó földünk környezetét, az abból szüntelen k sugárso höség elnyelése által annyira hütek, hogy az egesz vizelem gőzzé válva nehéz felhők alakjában úszhatott annak zürzavaros légkörében. Végre ezen höségkisugárzás által a forró gömb külrétege lassankénti kemény kéreggé szilárdulván, bekövetkezett a korlég azon fokozata, melyben a setét-vastag ködök vizcseppekké képződve, reltentő záporokban omlottak a föld szinére s annak felületét, tökéletesen elboritván, alkoták a maig is fenálló vizegyetemet. Erre a lángoló nap e tömkeleg öléből ilyeténképp kibontakozott földi Oceánt első sugáraival üdvözlé, s titokteljes erejével kifejté benne a lét csiráiból azon legelső életmüves lényeket, melyeknek némely nemei annyi millió éveken át mind e mai napig életben maradtak. Az Oceánban derült fel tehát az élet első hajnala! E percztől fogva meg is kezdődött a vizboritotta földgömb belüzének és külvizének egymás elleni viszhatása. A napnak és holdnak vonszereje mind az izzóntüzes tömegben, mind pedig az azt körző nagy Oceánban az apály és dagály változatait idézte elő, minek az lön következése, hogy az első a még gyenge földkéreget számtalan helyen megrepeszlve azokon kitódult — kisebb, nagyobb halmokká merevedett, s felmerité a tenger öléből számtalan apró szigetcsoportozatban az első continenst; mig ez utolsó ozen egyenetlenségeknek viszonti szétrombolására egész tömegét szüntelen hullámoztatván, származtatá azon eredeti lerakodásokat, melyeknek rétegeiben az őslényész az életmüzet első nyomait fedezé fel.

(Folytatjuk.)

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

töket, szent szándékaitokat meghiusitsátok. Udvarhely és Marosszék bir középtanodát; ha Isten éltet ad és a hivek közremunkálása igyekezeteimet és áldozatkészségemet gyámolitandja, Háromszéknek is szerzendek Kantán egy a nép igényeinek megfelelő, s a középtanodai czélokat is részben eszközleni képes ipartanodát; de felgymnasiumot és képezdét minden székben külön fölállitani képtelenek levén, központosulnunk kell és közerővel a közboldogságot előmozditani.

(Vége következik.)

Jutalom hirdetés.

Az erdélyi Gazdasági-egylet megbizásából a földmivelési és állattenyésztési szakosztály idei julius 30 és 31-dik napján tartandó baromtárlaton következő állatnemeket fog jutalmazni:

1. Egy negyedfü legszebb bikát.
2. Egy másodfü legszebb bikát.
3. Egy legjobb tejelő magyar faj tehenet
4. Egy legjobb tejelő fajbeli nemesitett tehenet

Ezen két jutalom kiosztásánál tekintet lészen a borjazás idejére is.

5. Egy másodfü legszebb üszöt.
6. Egy legjobb tejelő bivalyt. Feltételeztetik a szelidség is.
7. Egy pár legerősebb és szebb igavonó ökröt.
8. Egy ezen nyilatkozat kibocsátása után hizóba vetett legkövérebb sertést.
9. Egy idei febr. 1-jén innen született legszebb malaczot.
10. Egy fejér mangalicza kant.
11. Egy fejér mangalicza kocát.
12. Egy fejér kost (az elsőnél a gyapju, a másodiknál a tenyész
13. Egy fekete kost (képesség is tekintetbe vétetik.
14. Egy legszebb uj faju kakast.

A beküldendő állatok Kolozsvárt a külső-középuteában a Kilin-telken fognak közszemle végett a kijelölt időben kiállittatni és a jutalmak a bizottmány által annak eredménye szerént kiosztatni.

A beküldendő állatok julius 29-kén estig bejelentve legyenek.

Mulhatlan kellék minden darabnál a községi igazolás a felől, hogy az kinek-kinek saját tenyésztése, valamint a 4. 8. 9. pontok alatti föltételek hitelesitése.

A díjak legalább a tavaly hasonnemü állatokra tettekkel egyértékűek lesznek. Részletes jelentést a gazdaközönség e tárgyban a díjak begyülte után rögtön veend.

Kelt az erdélyi Gazdasági-egylet földmivelési és állattenyésztési szakosztályának 1857. május 8-kán tartott üléséből.

Tisza László, szakelnök. Biró Lajos, szakjegyző.

Keleti levelek.

Bukurest, 1857. máj. (Egyházaink keleten.) Mig elközelgetnének a dunai fejedelemségekre nézve azon nevezetes napok, midőn az unio melletti és elleni küzdelmek eredményeit itten tükör és homály nélkül szemlélhetni szerencsések leendünk, — közben legyen mondva ha igaz hogy Moldovában a pópákat az uniotól ollóval és beretvával rettentgetik vissza, itt Krajovából azon örvendetes tudósitást irják a Secolul — századnak — hogy a rimniki episkop ezzel éppen ellenkezőleg körlevelet menesztett paptársaihoz, hogy az unio megnyerhetéseért templomaikban tartsanak isteni tiszteleteket; — engedje meg ön, hogy tisztelt lapja hasábjain körvonalozhassam az oláhországi magyarság egyházi, polgári és társas életét. —

Mikor kezdett a magyarság főleg Erdélyből nagyobb tömegekben ide átvándorolni, szorosan meghatározni nem tudom; nem, mert semmi adattal, mivel ezt kimutathatnám, nem birok. Mult századokból fennmaradt magyar egyháznak, iskolának semmi nyomára nem akadtam. Emliti ugyan Ürmösi[1]) hogy 1690. Rákóczi itt megfordulván, Makai és Décsei két nemes fáradozásai folytán már akkor alapittatott volna Bukurestben a Tintina Boului (ökör kutja) nevü helyen magyar reform. egyház, s ennek első papja Müller v. Molnár lett volna; de az itteni lutheran. egyház történelme Molnár Istvánról azt tartja, hogy ez az ő legelső papja volt és 1744 után élt, ugy hogy az emlitett helyen alapitott lutheran. templom sem tudja 1730-on felül vinni történelmi adatait. Ha valaki Erdélyben e tekintetben bővebb történelmi adatoknak volna birtokában, igen kedves szolgálatot tenne ennek közlésével mind a két itteni prot. egyháznak.

A mostani bukuresti reform. egyház alapitása s ezzel az itt szerte-szét tengődő magyarság összegyüjtése s bennök a nemzeti s vallásos szellem fölébresztése legbizonyosabban csak e század elejére 1815-re esik, s hogy a most mindenhol oly élénken jelenkező anyanyelv iránti buzgalomnak, az itteni magyarság nem lön áldozatjává, ez néhai t. Sükei lelkésznek oly elvitázhatlan érdeme, melyért az ő emlékének hálával tartozik nemzetünk. S e tevékenysége az idvezültnek nem csak Bukurestre terjedt ki. Vándorbotját kezébe véve fölkereste a Krajován[2]) Pitesten[3]) Ploesten[4]) s más helyeken tartózkodó magyarokat összegyüjtögette, szervezte s hol csak valami segélyforrást nyithatott, káplánokat hozatott, kik lelkészi és tanitói minőségben működtek, s oly jól esik még most is elgondolni, hogy csak egy pár tizeddel is előbb a szegény reformalt magyar apostolok, ha nem is templomokban, legalább magános házaknál Oláhország különböző vidékein egyszerre négy helyt hirdették magyar nyelven az Isten igéjét. De fájdalom, ez csak volt, s többé nincsen. A buzgó magyar apostol elhunytával 1848. kihalt a közszellem, nem volt, ki őket összetartsa, pártolva védje, szóval tettel lelkesitse. A krajovai, pitesti, ploesti filiák feloszlottak, egyedül a bukuresti egyház áll még ma fenn élő emlékeül a boldogult 33 évi ernyedetlen szorgalmának. A többi ekklesiák romjain igaz még más idegen egyházak alapitása is csak terv, de napról-napra halad e terv előre s oly biztos számitással, hogy félszázad mulva bajosan leszki, állitani merje, hogy az irt helyeken valaha magyarok és reform. egyházak is voltak.

Nem tudna-e ezen az erdélyi mlgs. egyházi főtanács, a rövid időn, mint hallom, Vajda-Sz. Iványon egybegyülendő köz-zsinat segiteni? Vagy nem lehetne ez méltó tárgya a leendő magyar honi zsinatnak? nem lehetne-e módot találni, hogy az irt helyekre, bár innepekre egy-egy legatus kijöjjön pl. Pitestre, Ploestre Udvarhelyről, mert ehez vannak közelebb; Krajovára talán Enyedről, minek idővel azon üdvös eredménye is lehetne, hogy vagy egy legatus megkedvelné az itteni vizet, s betelnék rajta az itteni oláh közmondás: Dumbovica ape dulce, — csine bea nu se mai ducse, da ke ducse jar s'intartse.

Ilyen formán vagy még gyökeresebben kellene e bajon segitni főleg az erdélyieknek, mert másként ők vesztenek el legtöbb testvért és rokont. Miért? mert a kivándorlás főleg a forradalom után felette nagy,[5]) kik itt mindenfelé elszéledve, örökre elveszitjük őket, pedig a kivándorlás minden évben többszöröződik. Gondoljunk a csángókra, hol már az ifju nemzedék ha hitét nem is, de nyelvét nagyrészben elfelejtette.[6])

Vallásos és magyar szellemi életről Bukuresten kivül, tehát e honban szó se lehet; itt van minden, mi van. Egy kis fatemplom és torony, mi oly szük, hogy a nép fele se tér belé s hogy kénytelen idegen templomba járni; pedig a vallásos érzület naponként élénkül, minek élőbizonysága, hogy a legzordonabb időben is vasárnap megtelik a templom[7]). Az egyház vagy iskola szükségére készek utolsó pótrájokat oda adni, az eddigelő annyira divatozó vadházasság naponként gyérül a tavaly épitett iskola, félő, hogy pár év alatt szük lesz. Irodalmunk pártolása mindinkább szélesbedik. Jár ide öt magyar lap, az olvasó-egylet könyvei száma nyolczvan darab, magyar naptár elkél évenként 300 darab; biblia, imakönyv, zsoltár 30—40 darab[8]). — Nem is ártana egy magyar fiók-könyvárulatot valakinek állitani, s ekkor még több elkelne, legalább az iskolai prot. és kath. könyvek nem volnának oly méreg drágák.

Jövő levelemben, ha elfogadja, irok az itteni magyarok szellemi és anyagi foglalkozásáról; ugy arról is, hogy ki jöhet ide át, ha rá ér a vándorlás vágya, talán vagy egyet megtérithetek, azok közől, kik vaktába neki indulnak, s itt Californiát képzelve, később nyomorultan tengődnek vagy szégyennel térnek vissza az egyetlen édes anya keblére.

Addig is az ég áldja meg önt, kivánja

KOOS FERENCZ.
helv. hitü lelkész.

Fekete-tó, máj. 16-dikán. Második estve vagyok már itten megszállva, s az e perczben kapott n.-váradi sürgöny következtében lehetek még akár egy hétig; mert erdélyi herczeg-kormányzónk ő magassága legujabban ide érkezett utasitása szerint f. hó 26-án kell N.-Váradon ujra megjelennünk, hogy az akkor e bihari fővárosba fényes bevonulását tartandó Felséges Uralkodó Párnak Erdély részéről hódolatunkat bemutassuk. Képzelheted barátom, hogy én háromszéki Fekete-Ügy mellőli székely ember mily dobogó szivvel érkeztem vala e hó 14-én estefelé Magyarországnak e hasonlag Fekete nevet viselő falvába, legkevésbbé sem kétségeskedve a felől, hogy más nap estve ott leszek én is a magasztos népünnepélyre egy nagy kerületből összesereglett nép között, s mint kelle másnap már jókor fájdalmasan szorongó szivvel hallanom a sebes-postai tudósitást, miszerint Ő cs. k. Felségeik körutja 10 nappal továbbra van elhalasztva, a kis Gizella herczegnő ő fenségének közbejöttgyöngélkedése miatt. A fenséges szenvedőnek már csak magyar emlékeket eléidéző neve is mindig érdekessé tette előttem az Uralkodó háznak e reményteljes viruló sarját, s ime e drága emlényvirágnak élete éppen most vagyon veszélytől környezve, midőn ezer meg ezer ajkak éljenje várta a Felséges szülék ölében érkezendőt.

Ily állásában a dolognak nem volt mit tennem több követ társaimmal együtt, mit néhány napra visszarándulnom Kolozsvárra, hol régi ismerősim, barátim nyájas körében töltsem a várakozás napjait, ámbár nem tagadom, hogy egy pár perczig N. Váradra is gondoltam, hol a már elhelyhezkedett követ-társaim természetesen több sajátságos látványon legeltetik szemeiket. Azonban B. Hunyadra visszaérkezvén, a velünk szembeérkező herczeg-kormányzó ő magasságától veszszük az uj utasitást, hogy forduljunk vissza, vagy ott helyben várjuk el a további rendeletet, mert a körülmények oda is fordulhatnak, hogy az erdélyi követségnek Budán kellene a hódolatot a trón zsámolyánál bémutatnia. Igy láthatám ez nap még ujból a Fekete-Sebest, mint önti bé tulnyomó szennyes színével a Nagy-Sebest, láthatám ujból a haragos zöld-szinü erdőket azon keskeny völgy körül, hol mintha Erdély akarna egy csókot nyomni a testvér Magyarország széles képére, de ahoz a nagy Királyhágó miatt oly nehezen juthat. 15-én este csakugyan változatosság kedveért Csucsán ütém fel háromszéki sátoromat, egy genialis árpakása-malom szomszédságában, s ma ismét e fekete falubb mozdulván által, hogy szükség esetében közelebb lehessünk hódolati útunk dicső czéljához, vevők esti 9 órakor a fennebb érdekelt sürgönyt, mely szerint 26-án leend a várva-várt legmagasabb bevonulás N. Váradra. Nem leve hát semmi budai utazásomból, mely a magasztos czélon kivül csak azon okból is érdekelt volna engem Fekete-Ügy vidékéből kiszállott székely embert, mert hallani ugyan sokat hallottam már Budavára felől, de látni azt még soha sem láttam. Megyek hát holnap reggel a közel N. Váradra, s már néhány nap óta ott mulatozó székely és szász követ-társaimmal együtt fogok én is a multon merengeni s a fáradságos jelenből nézni az örömteljes jövendő elé. A viszontlátásig, s ha érkeznem lehet — irásig.

CS.

Nyilvános köszönet.

Kolozsvári könyvárus t. cz. Stein János ur a bukuresti ev. ref. iskola szegényebb sorsu gyermekei számára alólirthoz harmincz darab különböző magyar könyvet volt szives küldeni, azon nagylelkűség nyilvánitása mellett, hogy ha iskolánknak szüksége leend más vagy ezekhez hasonló könyvekre, a hiányt örömmel fogja pótolni, mely nemes-szivü adományaért és igéreteért a fennirt uraságnak egyházunk nevében nyilvános köszönetet szavazok. Bukurest, máj. 8. 1857.

Koos Ferencz,
h. h. lelkész és egyház elnök.

KOLOZSVÁRI NAPLÓ.

* Mult szombaton és vasárnap Pesti Béla, mint álbüvész, szép számu közönség előtt kétszer lépett fel a nemzeti szinházban, s ha nem ragadta is a nézőket oly rendkivüli bámulatra, mint az „északi büvész," de mindenesetre kielégité mutatványaival a várakozást. Kukoriczából főzött kávét és csinált fagylaltot; poharakat, üvegeket varázsolt egyik asztalkáról a másikra; egy üres kalapból isten tudja mi mindent szedegetett elő; egy meszelyes pohárba betöltött egy dézsa vizet, s bebizonyitotta, hogy a rendkivüli biztosságot igénylő kártyadobáshoz nem szükség 20 évi gyakorlat stb. Sokszor megtapsolták, s több mutatvány kiviteli módját megfejtette.

= Petrichevich Horváth János ő excja, a VI-dik dragonyos ezred proprietariusa, városunkban mulat szellemdus családjával együtt, hova ő excját szeretett anyja halála folytán családi körülményei hozták.

= Benedek József ismert irónk, Pestről városunkba érkezett családja látogatására.

* F. hó 11-dikén a pesti egyetem részéről a kinyomatott Nádor-Codex, mint a magyar irodalomnak egy az egyetemi könyvtárban kéziratban feltalálható becses emléke, Toldy Ferencz könyvtári főnök urtól bevezetéssel és felvilágositó jegyzetekkel ellátva Ő cs. k. Ap. Felségének egy saját küldöttség által átnyujtatott. Ő Flge e nyelvészeti, valamint müvészi kiállitás tekintetében is felette érdekes irodalmi terméket, s az ugyanakkor fölterjesztett három ünnepi versezetet magyar, német és deák nyelven látható tetszéssel kegyteljesen fogadni méltóztatott.

* Május 13-ról olvassuk a hivatalos „B. P. Hirlap"-ban: Gizella főherczegnő ő cs. fensége megbetegedése miatt az országban teendő legmagasb utazás 10 napra elhalasztatott. Már tegnap este mutatkoztak a kis főherczegnő ő cs. fenségénél a kezdő fogadzás jelei, melyek később szokottnál fenyegetőbb fordulatot vettek, az éjjelen át fogadzás görcs-rohama ismételt izben kitört, s a mai délelőtt folytán ismét bekövetkezett; minélfogva mindenki érthetőnek fogja találni, hogy Ő Felsége nem is gondolhatott arra, a fenség s szenvedő gyermek kórágyát elhagyni, hogy alattvalói üdvriadalát és lelkesült örömnyilvánitásait elfogadja. Ő cs. k. Felsége legkegyelmesebben szükségesnek látta, a

*

---

[1]) Az elbujdosott magyarok Oláhországban. Kolozsvárt. 1844.

[2]) Innen 24 mértföld, itt az összes prot. száma 300 lélek, fele bizonyosan magyar.

[3]) Innen 12 mértföld, itt is van 200 lélek; reform. van 50 lélek, s van egy telkök, melyet Dr. Székely hagyott nekik, de pusztán áll.

[4]) Innen 6 mértföld, itt, Kipián, Tergoviston, Valenban, Buzeoban van 80 — 90 magyar ref. család.

[5]) Két év alatt 24 fiut és 11 leánykát confirmáltam, kik mind a forradalom után jöttek át; hát a kik más városokba elszéledtek, ki confirmálja?

[6]) Mondhatná valaki, hogy fogja fel e sorok irója a dolgot, ott hol n. t. Sükei elvégezte, s ne logyen méltatlan utódja a méltó apostolnak: de higyék el, uraim! teljes lehetetlen; mert mig én oda barangolnék, azalatt itt nincs ki helyettem templomban, iskolában, temetés, keresztelés körül szolgáljon, én megpróbáltam többször, de haza-jöve mindig kárát láttam egyházunknak. Egy csak egy.

[7]) A szerfeletti távolság miatt csak vasárnap délelőtt tarthatunk isteni tiszteletet, hétköznap soha sem.

[8]) Hát még a katholikusokat is ide számitva az iskolai és imakönyvekre nézve.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

mára kitüzve volt legmagasb elutazást egyelőre 10 napra elhalasztani. — A két testvér városban, mig a kis főhgnő egészségi állapota kedvezőbb fordulatot nyerne, minden bárminemü ünnepélyek, melyek a szeretett Császárné mélyen szomorodott szivét csak sérthetnék, félbenmaradnak. Azonban a Buda-Pestről legmagasb elutazásnak köztudomásra juttatott elnapolása Ő cs. kir. Felségeik a két testvérvárosbani legm. mulatásának a korábbani közlött ut-programm szerint megállapitott második időszakában semmi változás nem fog történni.

* Mint a budapesti hivatalos lapban olvassuk Ő cs. k. Ap. Felségeik nagyobb leánya, Zsófia főherczegnő ő cs. k. fensége is lázba esett.

* A „Wien Ztg. maj. 12-ről irja: Ő cs. k. Ap. Felsége a jubilaeumi kiállitás meglátogatására Pestről külön ide sietni méltóztatott, s ma 10 órakor Vilmos Főherczeg ő csász. fnge s gróf Grünne altbgy ő exja kiséretében az Augartenbe érkezett. Ő Felsége legelőbb a virágkiállitást méltóztatott megszemlélni. A terménytárlat kitünő tárgyát képező a legmagasb figyelemnek Ő Flge a sz. flóriáni főm. praelatussal és a f. ausztriai bizottság főnökével hosszabb ideig beszélgetni, s a tárlatban d. u. 2 óráig méltóztatott mulatni.

* Császárné Ő Felsége a pesti szegény-gyermekkórházat is meglátogatván, bemutattatott a buda-pesti gyógyszerészestület által a Felséges Uralkodó Pár honunkbani mulatása emlékére alapitott ágy és az alapitó testület elöljárói. Bemutattattak továbbá a pesti takarékpénztár által tett „Erzsébet-alapitvány" az Ő cs. k. Felsége V Ferdinand, az intézet m. pártfogónője Hildegard Fhgnő, Albert Fhg és mások által alapitott ágyak. A bemutatott beteg gyermekek közől egy V Ferdinand Ő Felsége alap. ágyán fekvő 4 éves fiu vonta magára szeretetreméltósága által már azelőtt is a közfigyelmet, de különösen akkor, midőn Császárné Ő Felsége a szobába lépvén, kellemteljes megjelenése által a kis fiut annyira elragadá, hogy ez gyermeki őszinteségével minden tartózkodás nélkül felkiáltott: „Jaj be szép!" — Valamint a beteg gyermekekre, ugy minden jelenlévőre Ő cs. k. Felsége szivjósága varázshatást gyakorolt.

* Az „Erzsébet" czimü eredeti magyar diszopera szerzői értékes császári ajándékokban részesültek. Erkel Ferencznek és Doppler Ferencznek egy-egy értékes gyémánt gyürü, Doppler Károlynak és Czanyuga Józsefnek 50—50 arany nyujtatott át legmagasb megbizás következtében.

KÜLFÖLD.

Anglia. Az osztrák-angol szövetségi szerződés felől ujabb időben többször volt említés téve a lapokban. A „Hamb. B. H." bécsi levelezője kötségbe vonja ugyan egy ily szerződés létezését; azonban még is jellemzőnek tartja e hirt a politikai helyzetre nézve, a mennyiben a bécsi és londoni kabinetek közt valóban fenálló barátságos viszonyok már is közbirtokává lettek az európai közvéleménynek. E szives közeledésre tett első lépések nem Bécsből indultak ki. Bécsben szintugy mint Londonban egyszerre hitték elérkezettnek azon pillanatot, a melyben kicsinyes diplomatiai faggatásoknak az egyik részről meg kell szünniök, másrészről pedig feledésbe kell menniök a végett, hogy gyakorlati érvényre juthasson azon mindkét félnél ujra fölébredt belátás, miszerint Ausztria és Angolország még mindig természetileg arra utasitvák, hogy egymás szövetségesei legyenek.

— Maj. 8-dikán Lord Panmurenak Ashburnham megtámadói elleni fennebbi nyilatkozatára a Times némi megjegyzéseket tesz, s a badminister azon állitását, hogy nem illő fiatal tiszteknek elöljáróik ellen sajtó utján fellépni, határozottan roszalja, csak akkor lesz felesleges a sajtó birálata, ha a tábornokokat s tengernagyokat nem születés, hanem személyes érdem után mozditják elé, mint a többi európai államokban. Lord Panmuret tegnap megtapsolták a tábornokok, ministerek és peerek, de ne feledjék ezen urak, minő országban élnek, magokviselete illő Orosz vagy Frankhon intézményeihez, de másként áll Angolhonban.

A trónbeszédet a Naty News altatónak, a ház tetejére egyhangu neszszel hulló essőcseppnek nevezi.

Franczia ország. Az „Univers" hevesen neki esett a „J. des Debats"-nak azért, hogy ez nem akarja hinni sz. Cupetin csodatérdeit. A „Debats" felel a megtámadásra, mint illik. A „Univers"-nek — ugymond — szive mélyében éreznie kell, hogy az egyház ez által nem jut hatalomhoz a lelkek fölött, ha azt állitja, hogy egy barát a légen átröpült; hanem ez csak akkor történhetik, ha tanai valamint magaviselete által megmutatja, hogy kebelében élni lehet, a nélkül, hogy az értelmiséget és méltóságot föl kellene áldozni, hogy a népek hivek maradhatnak hozzá s mégis tetszésök szerint kormányozhatják magokat, — hogy az egyház a tudománynyal, szabadsággal és közjóléttel összeegyeztethető sat.

— Cowley lord nem hagyta el Párist a franczia császár nyájas rábeszélésének engedve; hanem a Gloucesteri herczegnőnek, Viktoria királynő nagynénjének a propos bekövetkezett halála fölmentette mégis a komoly lordot azon diplomatai kötelme alól, hogy az orosz nherczeg tiszteletére rendezett ünnepélyekben részt vegyen. Az érintett halál alkalmából egyébiránt a párisi udvar is négy napi gyászt öltött.

Törökország. A dunai fejedelemségekből mint tudjuk, panaszokat küldtek Párisba az unio-párt hivei, azzal vádolván a kaimakánokat, hogy ezek a vélemény-nyilatkozhatás szabadságát megszoritják — s most újolag is megerősitik, hogy Francziaország e panaszok alapján csakugyan szót emelt a kajmakánok eljárása ellen, minélfogva b. Bourqueney Bécsben több értekezletet is tartott Buol groffal és Kallimaki hg. török követtel, a nélkül azonban, hogy az értekezletnek eredménye volt volna. Nem valószinütlen, mikép az eredménytelenség oka a fölebbi insinuatiókkal merőben ellenkező tudósitásokban fekszik. Ezek is megerősitik ugyan, hogy a vélemények szabad nyilatkozása meg van szoritva, de ennek épp magok az unionisták okai, kik legalább Bukurestben valódi rémuralmat gyakorolnak, hol a központi clubb oly hatalmat ragadott kezéhez, mely a jacobinusok napjaira emlékeztet. Az oláh politikai világon — ugymond a „Kr Z." — vihar zugása huzódik keresztül; minden forr és működik hatalmasan s Oláhországban egy 1848. év feltámadása látszik készülni. Az unio melletti izgatás növekszik s a tulszabadelvü pártnál az már rögeszmévé vált. Mindent megkisérlenek, hogy a népet a legnagyobb izgalomba helyezzék, s a biztosok, kiknek a párisi békekötés szerint a nemzet szükségeit és szellemét tanulmányozniok kellene, vajmi keveset tesznek arra, hogy a fogalmak tisztuljanak, sőt vannak köztük, kik az izgalom árjába rohantak. Ghika fejdelmet majd a legsulyosabb bünökkel vádolják, majd ismét kilátást nyujtanak neki a legfőbb méltóságra, s ugy látszik, mikép hiányzik benne az erély, ezen ellenkező lökésnek ellent állni. Ha a kormány azon választói jegyzékeket, melyek meg vannak hamisitva, s melyekbe sok jogtalan név van bécsempészve, helyre akarja igazitni, ez ellen még a hatalmak biztosai is kikelnek, sőt állitólag még a választási szabályok megváltoztatása iránt történek javaslatok. A biztosok ez eljárása alól azonban kivételt látszik tenni az angol követ, kinek magatartása a bécsi elhatározó körökben elismerésre talál. A török kabinetnek helyzete ily viszonyok közt természetesen csak kevéssé képes megszilárdulni, folyvást ellenkező irányzatok által ostromoltatván. A franczia sajtó folytosan szitja a lángokat s a „Pays" menthetetlenül elvesztettnek nyilatkoztatja a portát, ha a franczia politika által magát vezéreltetni nem engedi.

A „Journal de Constantinople" szerint néhány cserkesz törzs Shamylt, e félig mythologiai hőst, főnökéül elismerte, s azon ponton áll, hogy az oroszokkal kötött fegyverszünetet felbontsa.

UJ POSTA.

— Párizs. Berlinből azon kedvező tudósitás érkezett maj. 12-én, mikép a porosz király a neuenburgi ügy végszabályozását illető javaslatokat a császár közbenjárására elfogadja, s nem akarja a swaitzi kormány kimélytelenségét rosz néven venni. — Sándor orosz czár saját kezü iratában köszöni meg Napoleonnak Constantin herczeg szives fogadtatását. — Minden körülmény oda mutat, hogy a persa schah rectificalta a béke okmányt. Igy mindenfelől mulnak a viharok, s a harcz furiái legfelebb Chinában lelnek menedéket.

— Párisból irják: máj. 4-én Czartorisky Ádám herczeg, ki Páristól távol volt, visszaérkezett, hogy résztvegyen honfitársainak egy gyülésében s megünnepeljék a máj. 3-ki alkotmány évnapját. A gyülés után lakoma volt egy nagy vendéglőben. A haza függetlenségére poharakat üritettek, s csak akkor vevék észre, hogy a vendéglő orosz zászlókkal volt ékitve, Constantin nherczeg tiszteletére. A zászlókat a lakoma végével szedték le.

— Berlin maj 13-án az országgyülés tegnap délután 7 órakor a ministerelnök által berekesztetett. A trónbeszéd megelégedést fejez ki a határozattá vált előterjesztvények felett. Felemliti az államszerződvényeket, s a külföldi bankjegyekkeli fizetés tilalmára vonatkozólag azon reményét fejezi ki, hogy ezen törvények szükségességét másutt is elfogják ismerni.

— Spanyolország helyezetét igen sötét szinekkel festik. Némely tartományokbaa polgárháború kiütésétől lehet félni; az országutakat carlistákká átöltözött rablóbandák teszik biztalanokká, s a pártok keblében teljes egyenetlenség ura kodik. Ily szomoru helyzet közepett fog legközelebb összeülni a cortes-gyülés, s nagyon kétséges, ha vajjon alkotmány-ellenes eszmék befolyása alatt választatván meg, meg tudand-e felelni magas feladatának.

Bécsi börzén. Május 11-dikén. Magyar urbéri pap. 80½. Nemzeti kölcsön 84⅛. Arany pénz 7/, Ezüst 5.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: **BERDE ÁRON.**

HIRDETÉSEK.

(180) (2—3)

Idézés.

A gyergyói cs. kir. járási hivatal részéről következendő katona-kötelezettek, kik az idei sorozás alkalmával nem jelentek meg, azon hozzáadással szólittatnak fel, ha a koronaországokban, tartózkodnak egy, s ha külországokban három hónap alatt magokat személyesen ide jelentsék, vagy pedig a jeleni tartózkodási helyüket e járási hivatallal tudassák, ellenkező esetben ez idő elmultával az 1852-dik évi ujonczozási szabály 35. §. értelmének mint szökevények fognak tekintetni és ellenük azon eljárás fog használtatni.

I-sö osztályba tartozandók.

Sors-szám:	Vezeték és keresztnév,	község.	ház-szám.
10.	Pál Lajos.	Gyergyó Alfalu.	64.
21.	Kiss Alajos	„ „	94.
33.	Berszán Gergé a Gáboré	„ Tölgyes	51.
35.	Czepes Krecsun a Péternéé	„ Békas	72.
55.	Prekup János	Zsedánpatak	133.
100.	Balhon Péter a Kataliné	Békas	87.
107.	Oláh Miklós a Demeteré	Bélbor	37.
111.	Gyöngy János	Gyó sz. mikl.	830.
130.	Lengyel Péter	„	461.
144.	Kicsi Tamás	„ Vasláb	40.
146.	Tatár Ignácz	„ Sz. mikl.	917.
151.	Buslik Antal	„ Sz-miklós	—
162.	Majláth Gábor	„ Tekerőpatak	
164.	Szilágyi József	„ Sz.-miklós	—
215.	Pákó János	„ Alfalu	—
251.	Osvári József	„ Sz.-miklós	—
255.	Demeter Mihály	„ Alfalu	—
258.	Jákobi Antal	„ Sz.-miklós	473.
278.	Jánosi György	„ Sz.-miklós	—
297.	Herláv Gábor a Jeremiásé	„ Bélbor	27.
306.	Anton Nagy	„ Remete	—
328.	Fészki Ignácz	„ Tölgyes	—
345.	Bodó János	„ Sz.-miklós	—
364.	Nagy Antal	„ Ditró	—
365.	Timár Gergely	„ Remete	—

Sors-szám:	Vezeték és keresztnév,	község,	ház-szám.
A II-dik osztályba tartozandók.			
55.	Tinka Péter	Gyergyó-Tekerőpatak	300.
69.	Sólyom Ferencz	„ Sz.-miklós	590.
A III-dik osztályba tartozandók.			
20.	Déési József	Gyergyó-Kilyénfalva	—
28.	Nagy János	„ Ditró	69.
46.	Lőrincz István	„ Holló	15.
A IV-dik osztályba tartozandók.			
16.	Gábor Péter	Gyergyó Kilyénfalva	—
26.	Sánta Mihály	„ Sz.-miklós	—
54.	Szilvás Todor	Borszék	63.
58.	Boér Demeter a Péternéé	Zsedánpatak	71.
64.	Győrke János	Gyergyó-ujf.	201.

A cs. kir. járási hivataltól, Gyergyó-sz.-miklóson, április 27-kén, 1857.

(184) (1—2)

Néhány napok mulva indulok Szebenbe több egyének urbariális pénzeiket kivenni, kiknek ily nemü dolgok vagyon ottan, szivesen magamra válolom annak eligazitását.

Kolozsvártt, 19. máj 1857.

Gyulai Sámuel

lakom farkas utczában 81 szám alatt

(183) (2—2)

Néhai tanár INCZE DÁNIEL úr könyvei, melyek közt sok igen jó német és magyar munkák, különösön a legjobb kiadású latin Classikusok vagynak és Pierer conversations lexicona. Folyó hó 21-kén az az áldozó csötörtökön délelőtti templomozás után, s ha akkor mind el nem kelnének, delután 2 órán kezdve elfognak árvereztetni, az ev. ref. Collegium épületében, az 2-ik szám alatti teremben.

(181) (3—3)

Birtok-eladás.

A Pécsi örökösöknek K. Fejérvár közelében. Krakkóban lévő birtok-részök, mely áll öszvesen 800 nyolczszáz vékára való 1 ső osztályu szántóból. 100 /. száz szekér szénát termő jó minőségü kaszálóból, 3,000 /. háromezer veder bort termő jó fekvésü szőlőhegyből, melynek ⅓ egy harmada mivalatt van, udvar, pincze, gabnás, nagy kiterjedésü csűrös, veteményes és 1,000 /. ezer termőfát meghaladó gyümölcsössel, ugy évenként 200 /. kétszáz pengő forintokat felülmuló királyi haszonvételekből jövedelemmel, a lehető urpéri kárpótlással eladó. Értekezhetni személyesen, vagy díjazott levéllel Pécsi Ferenczczel Krakkóban.

(173) (3—3)

200 azaz kétszáz darab könyvek, többnyire régi románok igen jutányos áron eladók. Bővebb értesitést vehetni róla a szerkesztőségnél.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda nyomdájában.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.